

HUOMAUTUKSIA

- ¹ V. I. Leninin kirjeet „Bolshevikkien on otettava valta” ja „Marx-laisuus ja kapina” käsiteltiin bolshevikkipuolueen Keskuskomitean istunnossa syyskuun 15 (28) pnä 1917. Kamenev, joka vastusti Leninin näissä historiallisissa kirjeissään antamia ohjeita aseellisesta kapinasta, ehdotti, että ne salattaisiin puolueelta ja molemmat kirjeet kaikkine jäljennöksineen hävitettäisiin. Kamenevin ehdotus hylättiin. Keskuskomitea lähetti Leninin kirjeet bolshevikkipuolueen suurimmille järjestöille.—1.
- ² Leninin osoittamat päivämäärät tarkoittavat seuraavia tapahtumia: toukokuun 6 pnä ilmoitettiin ensimmäisen Väliaikaisen kokoomushallituksen kokoonpano; elokuun 31 pnä Pietarin työläisten ja sotilaiden edustajain Neuvosto hyväksyi bolshevistisen päätöslauselman, jossa vaadittiin Neuvostohallituksen muodostamista; syyskuun 12 päivän olivat eserräläis-menshevistiset työläisten ja sotilaiden edustajain Neuvostojen Toimeenpaneva Keskuskomitea ja talonpoikain edustajain Yleisvenäläisen Neuvoston Toimeenpaneva komitea määränneet Demokraattisen neuvottelukokouksen kokoontumispäiväksi. Neuvottelukokous pidettiin Pietarissa syyskuun 14—22 (syyskuun 27—lokakuun 5) pnä 1917. Demokraattisesta neuvottelukokouksesta ks. tätä osaa, ss. 25—33, 34—40.—1.
- ³ Väliaikainen hallitus oli ilmoittanut Perustavan kokouksen koollekutsumisesta julistuksessaan maaliskuun 2 (15) pnä 1917; vaalit oli määrätty syyskuun 17 (30) päiväksi 1917. Mutta Väliaikainen hallitus lykkäsi Perustavan kokouksen koollekutsumista ilmoittaen vaalien lykkäämisestä marraskuun 12 (25) päivään 1917. Perustavan kokouksen avasi Neuvostohallitus tammikuun 5 (18) pnä 1918 Pietarissa. Koska Perustava kokous kieltäytyi käsittelemästä „Työtätekevän ja riistetyn kansan oikeuksien julistusta” ja vahvistamasta Neuvostojen II edustajakokouksen dekreettejä rauhasta, maasta ja vallan siirtymisestä Neuvostoille, niin Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean päätöksellä se hajotettiin tammikuun 6 (19) pnä 1918. Perustavasta kokouksesta ks. tätä osaa, ss. 363—367, 419—421.—2.

- ⁴ Ks. K. Marx ja F. Engels. „Vallankumous ja vastavallankumous Saksassa”, 1940, ss. 99—100.—3.
- ⁵ Lenin tarkoittaa niitä lausuntoja, joita menshevikit ja eserrät antoivat Kornilovin kapinan kukistamisen jälkeen liittoutumisesta kadettien kanssa. Yrittäessään heikentää kasvavaa vallankumouksellista nousua ja säilyttää kannattajiensa viimeiset rippeet menshevikkien ja eserrien oli pakko vastustaa puheissaan sellaista koalitiota, johon osallistuivat kadetit, mutta todellisuudessa menshevikit ja eserrät kannattivat edelleenkin liittoutumista kadettien kanssa ja ajoivat edelleenkin kadettien, imperialistisen porvariston edustajain, politiikkaa.—10.
- ⁶ „*Birzhevka*” — „*Birzhevyje Vedomosti*” („Pörssi-lehti”, „Pörssi-tiedonannot”) — porvarillinen päivälehti, joka ilmestyi Pietarissa vuodesta 1880 lähtien. „*Birzhevka*” nimityksestä tuli porvarillisen lehdistön periaatteettomuutta ja lahjottavuutta tarkoittava yleisnimi. Lehden lakkautti Pietarin Neuvoston Sotilaallinen vallankumouksenkomitea lokakuun lopulla 1917.—10.
- ⁷ „*Retsh*” („Puhe”) — päivälehti, kadettipuolueen pää-äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa vuoden 1906 helmikuusta lähtien; Pietarin Neuvoston Sotilaallinen vallankumouksenkomitea lakkautti sen lokakuun 26 (marraskuun 8) pnä 1917; ilmestyi toisilla nimillä vuoden 1918 elokuuhun saakka.—10.
- ⁸ „*Rabotshaja Gazeta*” („Työväen Lehti”) — menshevikkien pää-äänenkannattaja; ilmestyi päivälehtenä Pietarissa vuoden 1917 maaliskuusta marraskuuhun asti.—12.
- ⁹ „*Delo Naroda*” („Kansan Asia”) — päivälehti, eserräpuolueen äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa maaliskuusta 1917 kesäkuuhun 1918 muuttaen monta kertaa nimeään. Lehteä alettiin julkaista uudelleen lokakuussa 1918 Samarassa ja maaliskuussa 1919 Moskovassa. Sitten lehti lakkautettiin vastavallankumouksellisen toimintansa takia.—12.
- ¹⁰ „*Proletarskoje Delo*” („Proletaarien Asia”) — päivälehti, Kronstadin työläisten ja sotilaiden edustajain Neuvoston bolshevikkiryhmän äänenkannattaja, joka ilmestyi vuonna 1917 Väliaikaisen hallituksen heinäkuunpäivinä lakkauttaman kronstadtilaisen bolshevistisen „*Golos Pravdy*” („Totuuden Ääni”) lehden asemesta.—12.
- ¹¹ „*Pravda*” („Totuus”) — bolshevikkien legaalinen jokapäiväinen lehti; sitä julkaistiin Pietarissa; perustettiin Pietarin työläisten aloitteeseen nojautuen huhtikuussa 1912. „*Pravda*” oli työväen joukkolehti, sitä julkaistiin työläisten itsensä keräämillä varoilla. Lehden ympärille muodostui laaja työläiskirjeenvaihtajien ja työläiskynäilijäin piiri. Niinpä yhtenä julkaisuvuotena siinä julkaistiin yli 11 tuhatta työläisten kirjettä. „*Pravdaa*” levisi keskimäärin 40 tuhatta kappaletta, ja muutamina

kuukausina sen painosmäärä nousi 60 tuhanteen kappaleeseen päivässä.

Oleskellen ulkomailla V. I. Lenin johti „Pravdaa”, kirjoitti lehteen miltei joka päivä, antoi sen toimituskunnalle ohjeita, keräsi lehden ympärille puolueen parhaita kirjailijavoimia. Lehden työhön osallistuivat aktiivisesti J. M. Sverdlov, J. V. Stalin, V. M. Molotov ja M. I. Kalinin. Vakituksina toimitustyöntekijöinä olivat M. S. Olminski, N. G. Poletajev, K. N. Samoilova, N. N. Baturin, A. I. Jelizarova, K. S. Jeremejev ynnä muut. „Pravdan” työhön ottivat toimeliaasti osaa IV Valtakunnanduuman bolshevikki edustajat A. J. Badajev, G. I. Petrovski, M. K. Muranov, F. N. Samoilov ja N. R. Shagov.

„Pravda” joutui alituisesti poliisivainojen kohteeksi. Olemassalonsa ensimmäisenä vuotena se takavarikoitiin 41 kertaa, toimittajia vastaan nostettiin 36 oikeusjuttua ja toimittajat istuivat vankilassa yhteensä 47½ kuukautta. Kahden vuoden ja kolmen kuukauden aikana tsaarihallitus lakkautti „Pravdan” kahdeksan kertaa, mutta se ilmestyi jälleen uusilla nimillä: „Rabotshaja Pravda” („Työväen Totuus”), „Severnaja Pravda” („Pohjolan Totuus”), „Pravda Truda” („Työn Totuus”), „Za Pravdu” („Totuuden puolesta”), „Proletarskaja Pravda” („Proletaarinen Totuus”), „Putj Pravdy” („Totuuden Tie”), „Rabotshi” („Työmies”), „Trudovaja Pravda” („Työn Totuus”). Heinäkuun 8 (21) p:nä 1914, ensimmäisen maailmansodan alkamisen edellä, lehti lakkautettiin.

„Pravdaa” alettiin julkaista uudelleen vasta Helmikuun vallankumouksen jälkeen. Maaliskuun 5 (18) p:stä 1917 „Pravda” alkoi ilmestyä VSDTP:n Pää-äänenkannattajana. Huhtikuun 5 (18) p:nä, palattuaan ulkomailla, V. I. Lenin tuli toimituskunnan kokoonpanoon ja asetui „Pravdan” johtoon. Heinäkuun 5 (18) p:nä 1917 junkkarikoululaiset ja kasakat hävittivät „Pravdan” toimituksen. Heinä—lokakuussa 1917 „Pravda” Väliaikaisen hallituksen vainoamana muutti monta kertaa nimeään ja ilmestyi nimillä „Listok „Pravdy”” („„Totuuden” Lehtinen”), „Proletari” („Proletaari”), „Rabotshi” („Työmies”), „Rabotshi Putj” („Työmiehen Tie”). Lokakuun 27 (marraskuun 9) p:stä lehti alkoi ilmestyä vanhalla nimellään — „Pravda” nimisenä.— 14.

- ¹⁹ Moskovan neuvottelukokous, jonka Väliaikainen hallitus kutsui kokoon porvariston ja tilanherrojen voimien mobilisoimistarkoituksessa, avattiin elokuun 12 (25) p:nä 1917. Moskovan „Valtakunnan neuvottelukokouksen” kokoonpanosta johtui sen vastavallankumouksellinen olemus. Neuvottelukokouksen osanottajat olivat enimmäkseen kauppiaita ja teollisuudenharjoittajia, tilanherroja ja pankkiireja, tsaarin duuman jäseniä, menshevikkejä ja eserriä. Valtakunnanduuman kaikista neljästä kokoonpanosta neuvottelukokouksessa oli 488 henkeä, Neuvostoista ja yhteiskunnallisista järjestöistä 129, kaupunkien duumat saivat 129 paikkaa, zemstvo 118, kauppa- ja teollisuuspiirit sekä pankit 150, tieteelliset järjestöt 99, armeija ja laivasto 177, papisto 24, kansalliset järjestöt 58, talonpojat 100, osuuskunnat 313, ammattiyhdistykset 176 paikkaa j.n.e. Neuvostojen valtuuskunta oli kokoonpantu menshevikeistä ja

- eserristä. Kenraalit Kornilov, Aleksejev, Kaledin y.m. esittivät neuvottelukokouksessa vallankumouksen kukistamisen ohjelman. Kerenski uhkasi puheessaan tukahduttaa vallankumousliikkeen ja ehkäistä asevoimin talonpoikain yritykset anastaa tilanherrain maita. Bolshevikkipuolueen Keskuskomitea kehotti proletariaattia esittämään vastalauseensa Moskovon neuvottelukokousta vastaan. Bolshevikit järjestivät Moskovassa neuvottelukokouksen avajaispäiväksi yksipäiväisen yleislakon, johon osallistui yli 400 tuhatta työläistä. Vastalausekokouksia ja -lakkoja järjestettiin monissa muissakin kaupungeissa.—15.
- ¹³ „*Jedinstvo*” („Yhtenäisyys”) — päivälehti, ilmestyi Pietarissa maaliskuusta marraskuuhun 1917 sekä toisennimisenä joulukuussa 1917 ja tammikuussa 1918; lehteä toimitti G. V. Plehanov. Se yhdisti puolustuskantalaisten menshevikkien äärimmäisen oikeistoryhmän ja kannatti varauksitta porvarillista Väli aikaista hallitusta; kävi kiihvasta taistelua bolshevikkipuoluetta vastaan.—17.
- ¹⁴ „*Den*” („Päivä”) — suuntaukseltaan liberaalis-porvarillinen päivälehti; sitä julkaistiin Pietarissa pankkien varoilla vuodesta 1912. Lehteä avustivat likvidaattorimenshevikit, joiden käsiin se siirtyi vuoden 1917 helmikuun jälkeen kokonaan. Pietarin Neuvoston Sotilaallinen vallankumouskomitea lakkautti sen lokakuun 26 (marraskuun 8) pnä 1917, minkä jälkeen sitä julkaistiin toisilla nimillä vuoden 1918 toukokuuhun asti.—17.
- ¹⁵ „*Izvestija TsIK*” („Toimeenpanevan Keskuskomitean Tiedonantaja”) — päivälehti; ilmestyi helmikuun 28 (maaliskuun 13) pstä 1917 lähtien nimellä „*Izvestija Petrogradskogo Soveta Rabotshih i Soldatskih Deputatov*” („Pietarin Työläisten ja Sotilaiden Edustajain Neuvoston Tiedonantaja”). Sen jälkeen kun Neuvostojen I yleisvenäläisessä edustajakokouksessa oli muodostettu työläisten ja sotilaiden edustajain Neuvostojen Toimeenpaneva Keskuskomitea, lehdestä tuli TpKK:n äänenkannattaja, ja elokuun 1 (14) pstä 1917 (132. numerosta) se alkoi ilmestyä nimellä „*Izvestija Tsentralnogo Ispolnitelnogo Komiteta i Petrogradskogo Soveta Rabotshih i Soldatskih Deputatov*” („Toimeenpanevan Keskuskomitean sekä Pietarin Työläisten ja Sotilaiden Edustajain Neuvoston Tiedonantaja”). Koko tuon ajan lehti oli menshevikkien ja eserrien hallussa ja taisteli vimmatusti bolshevikkipuoluetta vastaan. Lokakuun 27 (marraskuun 9) pstä 1917, Neuvostojen II yleisvenäläisen edustajakokouksen jälkeen, „*Izvestija TsIK*” lehdestä tuli Neuvostovallan virallinen äänenkannattaja. Maaliskuussa 1918, kun Yleisvenäläinen Toimeenpaneva Keskuskomitea ja Kansankomissaarien Neuvosto muuttivat Pietarista Moskovaan, lehden julkaiseminen siirrettiin myös Moskovaan.—23.
- ¹⁶ Kirjoitus „*Petoselin sankareista ja bolshevikkien virheistä*” julkaistiin V. I. Leninin Teosten toisessa ja kolmannessa painoksessa lyhennettynä „*Rabotshi Putj*” lehden mukaan. Nykyisessä painoksessa kirjoitus julkaistaan täydellisenä, käsikirjoituksen mukaan.—25.

- ¹⁷ „*Sotsial-Demokrat*” („Sosialidemokraatti”) — päivälehti, bolshevikipuolueen Moskovan aluebyroon, Moskovan komitean ja myöhemmin myös Moskovan piirikuntakomitean äänenkannattaja; ilmestyi maaliskuusta 1917 maaliskuuhun 1918. Puolueen Keskuskomitean siirrettyä Moskovaan lehti yhdistettiin „*Pravda*” lehteen.—31.
- ¹⁸ „*Russkaja Volja*” („Venäjän Tahto”) — porvarillinen päivälehti, joka oli perustettu ja jota julkaistiin suurpankkien varoilla; se harjoitti pogromiagitaaatiota bolshevikkeja vastaan. Lenin nimitti sitä erääksi kaikkein katalimmaksi porvarilehdeksi. Ilmestyi Pietarissa joulukuusta 1916 lokakuuhun 1917.—33.
- ¹⁹ „*Talonpoikain Edustajain Yleisvenäläisen Neuvoston Tiedonantaja*” („*Izvestija Vserossiiskogo Soveta Krestjanskijh Deputatov*”) — päivälehti, talonpoikain edustajain Neuvoston virallinen äänenkannattaja; sitä julkaistiin Pietarissa vuonna 1917 toukokuusta joulukuuhun asti; lehti ilmensi eserräpuolueen oikeistosiiven katsomuksia.—46.
- ²⁰ „*Russkoje Slovo*” („Venäläinen Sana”) — liberaalis-porvarillinen päivälehti; ilmestyi Moskovassa vuodesta 1895 alkaen; Moskovan työläisten ja sotilaiden edustajain Neuvoston puhemiehistö lakkautti sen marraskuun 27 (joulukuun 10) pnä 1917.—48.
- ²¹ *Inon linnake* — Suomen rajalla sijainnut linnake, joka yhdessä Kronstadtin kanssa suojaasi Pietarin edustaa. VSFNT:n ja Suomen työväen sosialistisen tasavallan välisen sopimuksen mukaan Inon linnake siirtyi vuonna 1918 VSFNT:lle. Suomen vallankumouksen kukistamisen jälkeen valkokaartilaiset yrittivät saada linnakkeen haltuunsa. Kronstadtin linnoituksen komendantin määräyksestä Inon linnake räjäytettiin toukokuussa 1918.—52.
- ²² Kokoelmaa „*Aineistoa puolueen ohjelman tarkistamisesta*”, jonka VSDTP:n Moskovan teollisuuspiirin aluetoimikunta julkaisi vuonna 1917, Lenin arvosteli artikkelissaan „Puolueen ohjelman tarkistamisesta” (ks. tätä osaa, ss. 131—160).—55.
- ²³ Artikkelin „*Kriisi on kypsynyt*” luvut I—III ja V julkaistiin „*Rabotshi Putj*” lehden 30. numerossa lokakuun 20 (7) pnä 1917. On säilynyt vain V ja VI luvun käsikirjoitus. IV luvun käsikirjoitusta ei ole löydetty.—56.
- ²⁴ Lenin tarkoittaa upseeri Dubasovin puhetta Pietarin Neuvoston istunnossa syyskuun 22 (lokakuun 5) pnä 1917.—62.
- ²⁵ „*Russkije Vedomosti*” („Venäläiset Sanomat”) — päivälehti; ilmestyi Moskovassa vuodesta 1863 Moskovan yliopiston liberaalisten professorien ja zemstvotoimihenkilöiden julkaisemana; ilmensi liberaalisten tilanherrojen ja porvariston etuja. Vuodesta 1905 lähtien se oli oikeistokadettien äänenkannattaja; lehti lakkautettiin kohta vuoden 1917 Lokakuun sosialistisen vallankumouksen jälkeen.—62.

²⁶ Kysymys on Trotskin, Kamenevin, Zinovjevin ja heidän kannattajainsa vähäisen koplan asenteesta. Kamenev ja Zinovjev vaativat itsepintaisesti bolshevikkien osallistumista esiparlamenttiin, pyrkien siten kääntämään puolueen pois aseellisen kapinan valmistelusta. Rohkenematta esiintyä avoimesti kapinaa vastaan he kehottivat odottamaan Neuvostojen edustajakokousta. Trotski julisti Pietarin Neuvoston istunnossa syyskuun 20 (lokakuun 3) p:nä 1917, että kysymyksen vallasta ratkaisee vain Neuvostojen edustajakokous. Hän löppötteli vihollisille julki bolshevikkipuolueen Keskuskomitean määräämän kapinapäivän.

Bolshevikkipuolueen Keskuskomitea päätti boikotoida esiparlamenttia. Lenin piti bolshevikkien lyhytaikaistakin osallistumista esiparlamenttiin pahana virheenä. Leninin ehdotuksesta kapina aloitettiin ennen Neuvostojen II edustajakokouksen avaamista. Neuvostojen edustajakokous vain vastaanotti vallan Pietarin Neuvostolta.—64.

²⁷ Artikkelin „*Kykenevätkö bolshevikit pitämään valtiovallan?*” julkaistiin ensi kerran aikakauslehdessä „*Prosveshtshenije*” № 1—2 lokakuussa 1917.

„*Prosveshtshenije*” („*Valistus*”) — bolshevikkien teoreettinen aikakauslehti; ilmestyi legaalisesti Pietarissa joulukuusta 1911 kesäkuuhun 1914. Julkaisutyöhön osallistui mitä läheisimmin V. I. Lenin. Ensimmäisen maailmansodan aattona hallitus lakkautti aikakauslehden. Vuoden 1917 syksyllä alettiin „*Prosveshtshenijeta*” julkaista uudelleen, mutta sitä ilmestyi vain yksi (kaksois-) numero. Siihen sen julkaiseminen loppui.—67.

²⁸ „*Novaja Zhizn*” („*Uusi Elämä*”) — suuntaukseltaan menshevistinen päivälehti, sosialidemokraattien, niin sanottujen „*internationalistien*” ryhmän äänenkannattaja; mainittuun ryhmään kuului Martovia kannattaneita menshevikkejä sekä puolimenshevistisiä intelligenttityksilöitä. „*Novaja Zhizn*” ilmestyi Pietarissa vuoden 1917 huhtikuusta alkaen; Lokakuun sosialistisen vallankumouksen jälkeen se asettui vihamieliselle kannalle Neuvostovaltaan nähden ja lakkautettiin vuoden 1918 heinäkuussa.—70.

²⁹ „*Znamja Truda*” („*Työn Lippu*”) — vasemmistoeserrien päivälehti; alkoi ilmestyä vuoden 1917 elokuun 23 (syyskuun 5) päivästä lähtien eserräpuolueen Pietarin komitean äänenkannattajana; vasemmistoeserrien I yleisynäläisen edustajakokouksen jälkeen siitä tuli vasemmistoeserrien pää-äänenkannattaja; lakkautettiin vuoden 1918 heinäkuussa vasemmistoeserrien neuvostovastaisen kapinan aikana.—78.

³⁰ „*Volja Naroda*” („*Kansan Tahto*”) — päivälehti, eserräpuolueen oikeistosiiven äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa vuonna 1917; lakkautettiin marraskuussa 1917; myöhemmin ilmestyi myös toisen nimisenä; lakkautettiin lopullisesti helmikuussa 1918.—81.

- ³¹ Ks. K. Marx ja F. Engels. Valittuja kirjeitä, 1953, s. 263.—99.
- ³² Päivämäärät, jotka Lenin on esittänyt tekstissä, merkitsevät seuraavaa: helmikuun 28 (maaliskuun 13) päivä — helmikuun porvarillis-demokraattisen vallankumouksen päivä; marraskuun 29 (joulukuun 12) päivällä Lenin tarkoittaa suunniteltua Perustavan kokouksen kokoontumispäivää; Väliaikainen hallitus oli määrännyt Perustavan kokouksen kokoontumispäiväksi marraskuun 28 (joulukuun 11) päivän 1917.—117.
- ³³ Vuoden 1917 lokakuussa bolshevikkipuolueen Keskuskomitea ja Pietarin Neuvoston Sotilaallinen vallankumouskomitea sijaitsivat Smolnan instituutin rakennuksessa. Smolnasta tuli vallankumouksen taisteluesikunta. Smolnan juhlasalissa pidettiin lokakuun 25—27 (marraskuun 7—9) pñä 1917 Neuvostojen II yleisvenäläinen edustajakokous.—117.
- ³⁴ Kirje Keskuskomitealle, Moskovan komitealle, Pietarin komitealle sekä Pietarin ja Moskovan Neuvostojen bolshevikkijäsenille käsiteltiin Pietarin komitean istunnossa lokakuun 5 (18) pñä 1917. Leniniläistä aseellisen kapinan linjaa puolustivat M. I. Kalinin, V. M. Molotov ynnä muut. Moskovassa kirjettä käsiteltiin puolueen Moskovan komiteassa ja johtavien puolueyöntekijäin kokouksessa. Leninin kirje sai Pietarin ja Moskovan bolshevikkijärjestöjen täydellisen kannatuksen. Siinä esitetyt teesit otettiin toimintaohjeeksi.—121.
- ³⁵ Lenin tarkoittaa yleisvenäläistä rautatietyöläisten ja -virkailijain lakkoa, jossa Väliaikaiselta hallitukselta vaadittiin palkankorotusta. Lakko alkoi vuoden 1917 syyskuun 24 (lokakuun 7) päivän vastaisena yönä ja päättyi syyskuun 27 (lokakuun 10) päivän vastaisena yönä, kun Väliaikainen hallitus oli tyydyttänyt osittain rautatieläisten vaatimukset.—121.
- ³⁶ Nämä teesit Lenin kirjoitti illegaalisen toimintansa aikana puolueen ylimääräistä edustajakokousta varten, joka oli suunniteltu pidettäväksi lokakuun 17 (30) pñä 1917, ja Pietarin bolshevikkien kolmatta kaupunkikonferenssia varten. Puolueen Keskuskomitea teki lokakuun 5 (18) pñä päätöksen edustajakokouksen lykkäämisestä. Teesit käsiteltiin Pietarin bolshevikkien III kaupunkikonferenssissa. Konferenssi alkoi lokakuun 7 (20) pñä ja päättyi lokakuun 11 (24) pñä. Edustajat edustivat konferenssissa 49.478 puolueen jäsentä. Konferenssissa hyväksyttiin päätöslauselma silloisesta tilanteesta. Perustelevan osan jälkeen päätöslauselmassa sanottiin, että Kerenskin hallituksen tilalle oli asetettava työläisten ja talonpoikain vallankumouksellinen hallitus, sillä vain sellainen hallitus kykeni antamaan talonpojille maat ja johdattamaan Venäjän pois rappiotilasta ja sodasta. Konferenssi suunniteltiin Pietarin ehdokkaat Perustavaan kokoukseen nimeten ensimmäisenä Leninin. Lokakuun 11 (24) päivän istunnossa luettiin Leninin kirjoittama „Kirje Pietarin kaupunkikonferenssille” (ks. tätä osaa, ss. 126—129). Konferenssilla oli poikkeuksellisen suuri merkitys Lokakuun Suuren sosialistisen vallankumouksen valmistelussa.—123.

- ³⁷ *Pohjoispiirin sotilaiden edustajain Neuvostojen alue-edustajakokous*, joka kutsuttiin koolle bolshevikkipuolueen Keskuskomitean päätöksen perusteella, pidettiin Pietarissa lokakuun 11—13 (24—26) pnä 1917. Edustajakokouksen järjestämiseen osallistui toimitaasti Pietarin Neuvosto, joka lähetti sinne 30 edustajaansa. Eserräläismenshevistinen Toimeenpaneva Keskuskomitea julisti edustajakokouksen yksityisluontoiseksi neuvottelukokoukseksi ja kutsui omat edustajansa pois. Kokouksessa oli edustettuna yli 23 Neuvostoa: Pietarin, Moskovan, Kronstadtin, Räävelin, Helsingin y.m. Neuvostot. Läsnä oli 94 edustajaa, joista 51 bolshevikkia. Edustajakokouksen päiväjärjestys: 1. Selostukset paikkakunnilta. 2. Tilanneselostus. 3. Maan sotapoliittinen asema. 4. Maakysymys. 5. Neuvostojen yleisvenäläinen edustajakokous. 6. Perustava kokous. 7. Järjestelykysymys. Edustajakokous valitsi 17-henkisen Pohjoisalueen toimeenpanevan komitean; 11 heistä oli bolshevikkeja. Lenin kirjoitti edustajakokoukselle „Kirjeen Pohjoisalueen Neuvostojen edustajakokoukseen osallistuville bolshevikkitovereille” (ks. tätä osaa, ss. 164—170). Edustajakokouksen päätöksissä kehoitettiin joukkoja aseelliseen kapinaan, jonka valmistamisessa edustajakokous esitti huomattavaa agitatorista ja organisatorista osaa.—127.
- ³⁸ *Pietarin Neuvoston sotilasjaoston päätöslauselma* hyväksyttiin lokakuun 6 (19) pnä 1917 kysymyksessä rintamatapahtumista ja valmisteilla olleesta Kerenskin hallituksen siirtymisestä Pietarista Moskovaan. Jaoston vastalause, jota pääkaupungin työläiset ja sotilaat kannattivat, pakotti Väliaikaisen hallituksen jäämään Pietariin.—127.
- ³⁹ Tarkoitetaan *VSDTP(b):n VII (Huhtikuun) yleisvenäläistä konferenssia*, joka pidettiin Pietarissa huhtikuun 24—29 (toukokuun 7—12) pnä 1917.—133.
- ⁴⁰ „*Spartak*” („Spartacus”) — VSDTP(b):n Moskovan aluetoimikunnan, Moskovan komitean ja (2. numerosta alkaen) Moskovan piirikuntakomitean aikakauslehti; ilmestyi toukokuun 20 (kesäkuun 2) päivästä lokakuun 29 (marraskuun 11) päivään 1917.—133.
- ⁴¹ Ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XVI osa, II nidos, 1936, ss. 105—106.—142.
- ⁴² „*Spartakus*” ryhmä, joka perustettiin ensimmäisen maailmansodan alussa, yhdisti Saksan vasemmistolaiset sosialidemokraatit K. Liebknechtin, R. Luxemburgin, K. Zetkinin ja F. Mehringin johdolla. R. Luxemburg kirjoitti vuonna 1915 „Spartakus” ryhmän „Teesit kansainvälisen sosialidemokratian tehtävistä”. Teesit hyväksyttiin tammikuussa 1916 Saksan vasemmistososialidemokraattien yleissaksalaisessa konferenssissa ja julkaistiin ensimmäisen kerran „Spartakuksen kirjeissä” („Spartakusbriefe”) № 14 helmikuun 3 pnä 1916. Saksan vasemmistolaisten virheitä on arvosteltu V. I. Leninin kirjoituksissa: „Juniuksen kirjasen johdosta”, „Marxilaisuuden irvi-

kuvasta ja „imperialistisesta ekonomismista” y.m. (ks. Teokset, 22. osa, ss. 295—310 ja 23. osa, ss. 18—69).—143.

- ⁴³ Neuvostojen tasavallan ja Perustavan kokouksen väliaikaisen yhdistelmän mahdollisuutta koskevasta kysymyksestä ks. tätä osaa, ss. 181—182 sekä 31. osaa, ss. 41—42.—154.
- ⁴⁴ *Tribuunalaiset* — Hollannin sosialidemokraattisen työväenpuolueen vasemmistoryhmä, joka vuodesta 1907 alkaen julkaisi sanomalehteä „De Tribune” („Tribuuni”). Vuonna 1909 tribuunalaiset erotettiin Hollannin sosialidemokraattisesta työväenpuolueesta ja he perustivat itsenäisen puolueen (Hollannin sosialidemokraattisen puolueen). Tribuunalaiset edustivat Hollannin työväenliikkeen vasemmistosiipeä, mutta he eivät olleet johdonmukaisen vallankumouksellinen puolue.
- Vuonna 1918 tribuunalaiset osallistuivat Hollannin kommunistisen puolueen perustamiseen. „De Tribune” lehti oli vuodesta 1909 Hollannin sosialidemokraattisen puolueen äänenkannattaja ja vuodesta 1918 kommunistisen puolueen äänenkannattaja; 30-luvun alusta vuoteen 1940 saakka se ilmestyi nimellä „Volksdagbladet” („Kansanlehti”).—157.
- ⁴⁵ Amerikan „*Sosialistinen propagandaliitto*” — internationalistinen järjestö, jonka Amerikan sosialistisen puolueen vallankumouksellinen vähemmistö perusti vuonna 1915. Liittoon kuului enimmäkseen Amerikkaan muuttaneita työläisiä; liittyi Zimmerwaldin vasemmistoon.—157.
- ⁴⁶ „*Amerikan sosialistinen työväenpuolue*” (Amerikan sosialistinen työn puolue — S.L.P.) perustettiin vuonna 1876 I Internationalen amerikkalaisten jaostojen, sosialidemokraattisen työväenpuolueen ja Yhdysvaltojen eräiden sosialististen ryhmien yhtymisen tuloksena. Suurin osa tämän puolueen jäsenistä oli emigrantteja. Amerikan sosialistinen työväenpuolue oli luonteeltaan lahkolaispuolue, sillä ei ollut milloinkaan laajoja yhteyksiä proletaariin joukkoihin. Ensimmäisen maailmansodan aikana Amerikan sosialistinen työväenpuolue kallistui internationalismiin.—157.
- ⁴⁷ Ks. K. Marx ja F. Engels. „Vallankumous ja vastavallankumous Saksassa”, 1940, ss. 99—100.—162.
- ⁴⁸ Puolueen Keskuskomitean historiallinen istunto lokakuun 10 (23) p:nä 1917 oli omistettu kysymykselle viipymättömästi valmistautumisesta aseelliseen kapinaan. Leninin ehdottamaa päätöslauselmaa vastaan puhuivat ja äänestivät luopiot Kamenev ja Zinovjev. Trotski ei rojhennut puhua tässä istunnossa avoimesti aseellista kapinaa vastaan. Mutta hän ehdotti, ettei kapinaa aloitettaisi ennen Neuvostojen II edustajakokousta, mikä merkitsi kapinan viivyttämistä, sen tuomitsemista epäonnistumaan, Väliaikaisen hallituksen varoittamista kapinasta. Keskuskomitea antoi luopioille päättävän vastaiskun. Leninin ehdottamasta päätöslauselmasta, joka

hyväksyttiin kymmenellä äänellä kahta vastaan, tuli toimintaohje koko bolshevikkipuolueelle. Kapinan poliittista johtamista varten muodostettiin Keskuskomitean Poliittinen byroo, jonka johtajaksi tuli Lenin.—171.

- ⁴⁹ Lenin tarkoittaa tiedotusta, jonka J. M. Sverdlov esitti Keskuskomitean istunnossa lokakuun 10 (23) pnä 1917 päiväjärjestyksen kolmannelta kohdasta „Minsk ja Pohjoisrintama”. Sverdlov tiedotti, että aseellinen kapina Minskissä oli teknillisesti mahdollinen ja että Minskistä oli tarjouduttu auttamaan Pietaria lähettämällä vallankumouksellinen armeijakunta.—172.
- ⁵⁰ Puolueen Keskuskomitean laajennettu istunto lokakuun 16 (29) pnä 1917 pidettiin Lesnoin piiriduumassa, jonka puheenjohtajana oli M. I. Kalinin. Zinovjev ja Kamenev puhuivat istunnossa kapinaa vastaan. V. I. Lenin arvosteli jyrkästi luopioiden petturimaista menettelyä.
- Kokous hyväksyi Leninin ehdottaman päätöslauselman 19 äänellä kahden ollessa vastaan ja neljän pidättyessä. Suljetussa istunnossa puolueen Keskuskomitea muodosti sotilaallisen vallankumouskeskuksen, johon valittiin J. M. Sverdlov, J. V. Stalin, F. E. Dzierżyński, A. S. Bubnov ja M. S. Uritski ja jonka toimintaa V. I. Lenin vakituisesti ohjasi.—174.
- ⁵¹ Lenin tarkoittaa lokakuun 16 (29) pnä 1917 pidettyä puolueen Keskuskomitean laajennettua istuntoa. Hän oli illegaalisesti Pietarissa, mutta salasi osallistumisensa istuntoon, vaihtoi päivämäärän lokakuun 15 (28) päiväksi; konspiratiivisuussyistä Lenin viittasi toveriin, joka oli muka kertonut hänelle istunnosta.—177.
- ⁵² Kysymys on uutisesta, joka julkaistiin „Rabotshi Putj” lehden 34. numerossa lokakuun 25 (12) pnä 1917.—179.
- ⁵³ „*Novoje Vremja*” („Uusi Aika”) — taantumuksellisten aatelis- ja virkamiesbyrokratiapiirien päivälehti; ilmestyi Pietarissa vuodesta 1868 alkaen; vuodesta 1905 se tuli erääksi mustasotnialaisten äänenkannattajista. Lenin nimitti sitä lahjottavien sanomalehtien esikuvaksi. Helmikuun vallankumouksen jälkeen „*Novoje Vremja*” kannatti täydellisesti porvarillisen Väliaikaisen hallituksen vastavallankumouksellista politiikkaa ja harjoitti kiihkeää ajojahtia bolshevikkeja vastaan. Pietarin Neuvoston Sotilaallinen vallankumouskomitea lakkautti sen lokakuun 26 (marraskuun 8) pnä 1917.—193.
- ⁵⁴ „*Kirje bolshevikkipuolueen jäsenille*” sekä „*Kirje VSDTP:n Keskuskomitealle*” (ks. tätä osaa, ss. 205—209) käsiteltiin bolshevikkipuolueen Keskuskomitean istunnossa lokakuun 20 (marraskuun 2) pnä 1917. Puolueen KK tuomitsi rikkurien — Kamenevin ja Zinovjevin menettelyn. Heitä kiellettiin esittämästä mitään lausuntoja KK:n päätöksiä ja sen suunnittelemaa toiminnan linjaa vastaan. Kamenev erotettiin Keskuskomiteasta.—198.

- ⁶⁵ *Zimmerwaldin III konferenssi* pidettiin Tukholmassa syyskuun 5—12 pnä (uutta lukua) 1917.

Huhtikuun konferenssin päätöksen mukaisesti bolshevikit osallistuivat siihen. Lenin oli tätä päätöstä vastaan. Hänen mielestään bolshevikit voivat osallistua tähän konferenssiin ainoastaan informaatiotarkoituksessa, mistä hän kirjoitti jo kirjassaan „Proletariaatin tehtävät vallankumouksessamme” (ks. Teokset, 24. osa, s. 66). Kirjasen jälkisanoina, jotka on kirjoitettu toukokuussa 1917, Lenin osoitti konferenssin tämän päätöksen virheellisyyden (ks. Teokset, 24. osa, ss. 73—74). Lenin mainitsi konferenssin päivämääräksi elokuun 20—27 päivät (uutta lukua), niin kuin oli osoitettu virheellisesti menshevikkien „Iskra” lehdessä.—202.

- ⁶⁶ „*Iskra*” — „internationalisti”-menshevikkien sanomalehti; ilmestyi Pietarissa syyskuun 26 (lokakuun 9) päivästä joulukuun 4 (17) päivään 1917.—202.

- ⁶⁷ Sanomalehti „*Politiken*” („*Politiikka*”) ilmestyi Tukholmassa vuodesta 1916.

Sanomalehti „*Työmies*” ilmestyi Helsingissä maaliskuusta 1895 vuoteen 1918.—202.

- ⁶⁸ Lenin tarkoittaa „maareformeja”, joita Englannin porvaristo toimenpani Irlannissa XIX vuosisadan jälkipuoliskolla ja XX vuosisadan alussa agraariliikkeen vaikutuksesta. Irlannin „reformeista” ks. Leninin kirjoitusta „Englannin liberaalit ja Irlanti” (Teokset, 20. osa, ss. 136—139).—215.

- ⁶⁹ *Pietarin Neuvoston Sotilaallinen vallankumouskomitea* muodostettiin lokakuun 12 (25) pnä 1917 bolshevikkipuolueen Keskuskomitean ohjeiden mukaan. Sen jälkeen kun Neuvostojen II edustajakokouksessa oli muodostettu Neuvostohallitus, Sotilaallinen vallankumouskomitea asetti Kansankomissaarien Neuvoston ohjeiden mukaisesti keskeisimmäksi tehtäväkseen taistelun vastavallankumousta vastaan ja vallankumouksellisen järjestyksen suojelun. Sitä mukaa kuin neuvostokoneisto muodostui ja lujittui, Sotilaallinen vallankumouskomitea lopetti vähitellen toimintansa ja luovutti tehtävänsä jo muodostetuille kansankomissaariaateille. Joulukuun 5 (18) pnä 1917 Sotilaallinen vallankumouskomitea likvidoitiin.—216.

- ⁶⁰ „*Venäjän kansalaisille!*” — julistus, jonka Pietarin työläisten ja sotilaiden edustajain Neuvoston Sotilaallinen vallankumouskomitea antoi lokakuun 25 (marraskuun 7) pnä klo 10 ap. Samana aamuna tämä historiallinen asiakirja julkaistiin „*Rabotshi i Soldat*” lehdessä sekä annettiin julkaistavaksi muihinkin sanomalehtiin.

„*Rabotshi i Soldat*” („*Työläinen ja Sotilas*”) — joka päivä ilmestynyt iltalehti, Pietarin työläisten ja sotilaiden edustajain Neuvoston äänenkannattaja; ilmestyi lokakuun 17 (30) pstä 1917 helmikuuhun 1918 asti.—218.

- ⁶¹ *Pietarin työläisten ja sotilaiden edustajain Neuvoston istunto* avattiin lokakuun 25 (marraskuun 7) pnä klo 2.35 ip. Sotilaallinen

vallankumouskomitea tiedotti Pietarin Neuvostolle vallankumouksen voitosta. Leninin puheen jälkeen Neuvoston istunnossa hyväksyttiin äänen enemmistöllä Leninin kirjoittama päätöslauselma (ks. tätä osaa, ss. 223—224).—221.

- ⁶² *Työläisten ja sotilaiden edustajain Neuvostojen II yleisvenäläinen edustajakokous* avattiin Smolnassa klo 10.45 illalla lokakuun 25 (marraskuun 7) pnä 1917. Kokoukseen osallistuneesta 649 edustajasta oli bolshevikkeja 390. Kokouksessa oli edustettuna 318 maaseutuneuvostoa. 241 Neuvoston edustajat saapuivat edustajakokoukseen bolshevistisin evästyksin. Heti edustajakokouksen avaamisen jälkeen menshevikit, oikeistoieserrät ja bundilaiset poistuivat kokouksesta kieltäytyttyään tunnustamasta sosialistista vallankumousta. Neuvostojen edustajakokous hyväksyi Leninin kirjoittaman julistuksen „Työläisille, sotilaille ja talonpojille!” (ks. tätä osaa, ss. 229—230). Peruskysymyksinä edustajakokouksessa olivat Neuvostohallituksen muodostaminen ja rauhaa ja maata koskevien dekreettien hyväksyminen. Selostukset rauhaa ja maata koskevista kysymyksistä teki Lenin.

Neuvostojen II edustajakokous ilmoitti vallan siirtyneen Neuvostoille, hyväksyi dekreetin rauhasta ja dekreetin maasta sekä muodosti ensimmäisen Neuvostohallituksen — Kansankomissaarien Neuvoston. Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajaksi valittiin V. I. Lenin.

Edustajakokous valitsi 101 henkeä käsittävän Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean, johon kuului 62 bolshevikkia, 29 vasemmistoeserrää ynnä muita. Edustajakokous päättyi klo 5.15 aamulla lokakuun 27 (marraskuun 9) pnä 1917.—225.

- ⁶³ *Hallitsijasuvun ja hovin maat* — maat, jotka kuuluivat tsaarin suvun jäsenille. *Possessiomaat* — maat, jotka valtio antoi tehtaiden omistajille niille talonpojille jaettavaksi, jotka tekivät työtä näissä tehtaissa vain maapalstasta. *Majoraattimaat* — suuret tilanherrain sukutilat, jotka siirtyivät jakamattomina sukupolvesta toiseen perintönä vanhemmalle pojalle tai suvun vanhimmalle jäsenelle.—242.

- ⁶⁴ *Pietarin varuskunnan rykmenttien edustajain neuvottelukokous lokakuun 29 (marraskuun 11) pnä 1917*, jonka Sotilaallinen vallankumouskomitea oli kutsunut koolle, oli omistettu Pietarin puolustamiselle vastavallankumouksellisilta voimilta. Neuvottelukokouksessa oli läsnä 40 henkeä. Kokouksessa kuultiin Kansankomissaarien Neuvoston Puheenjohtajan Leninin tilannekatsaus ja käsiteltiin kysymykset: 1. Esikunnan muodostaminen. 2. Joukko-osastojen aseistaminen. 3. Järjestyksen aikaansaaminen kaupungissa. Lenin puhui neuvottelukokouksessa näistä kysymyksistä. Neuvottelukokous valitsi varuskunnan joukko-osastojen edustajista valvontavaliokunnan tarkastamaan esikunnan toimintaa sekä hyväksyi yksimielisesti Pietarin sotilaille osoitetun julistuksen, jossa heitä kehoitettiin taistelemaan vallankumouksen aikaansaannosten puolesta.—251.

- ⁶⁵ *Ehdotus säädökseksi työväenvalvonnasta* tuli perustaksi sille dekreetin luonnokselle, jonka Työasiain kansankomissaariaatti laati ja joka julkaistiin lisäyksineen ja täsmennyksineen marraskuun

16 (3) pñä 1917 „Pravda” lehden 178. numerossa. Marraskuun 14 (27) pñä 1917 ehdotus säädökseksi työväenvalvonnasta käsiteltiin Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean istunnossa ja hyväksyttiin pienin korjauksin. Marraskuun 15 (28) pñä ehdotus käsiteltiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa. Se julkaistiin marraskuun 16 pñä 1917 „Izvestija TsIK” lehden 227. numerossa nimellä „Säädös työväenvalvonnasta”.—258.

- ⁶⁶ *Vikzhel* — Rautatieläisten ammattiliiton yleisvenäläinen toimeenpaneva komitea; valittiin rautatieläisten I yleisvenäläisessä perustavassa edustajakokouksessa Moskovassa elokuussa 1917. Vikzhelin 41 jäsenestä oli eseriä 14, menshevikkejä 6, kansansosialisteja 3 ja puolueisiin kuulumattomia 11. Lokakuun sosialistisen vallankumouksen jälkeen Vikzhel muodostui erääksi neuvostovastaisen toiminnan keskuksiksi. Lokakuun 29 (marraskuun 11) pñä 1917 Vikzhel teki päätöslauselman, että pitää muodostaa hallitus kaikkien „sosialististen” puolueiden edustajista. Samana päivänä aloitettiin bolshevikkipuolueen Keskuskomitean ja Vikzhelin väliset neuvottelut tästä kysymyksestä. Leninin ja Keskuskomitean ohjeen mukaan neuvottelujen piti olla „sotatoimien diplomaattisena verhona”. Vikzhelin kanssa käydyissä neuvotteluissa kavaltajat Kamenev ja Sokolnikov menettelivät petturimaisesti; he suostuivat Vikzhelin vaatimukseen sellaisen „sosialistisen” hallituksen muodostamisesta, johon bolshevikkien ohella tulisivat vastavallankumouksellisten eserrä- ja menshevikkipuolueiden edustajat. Kamenevin ja Sokolnikovin petturipolitiikkaa kannattivat Nogin, Miljutin ja Rykov. Marraskuun 2 (15) pñä bolshevikkipuolueen Keskuskomitea hyväksyi Leninin kirjoittaman päätöslauselman, jossa hylättiin näiden vastavallankumouksellisten puolueiden kanssa tehty sopimus ja Kamenev ja Zinovjev julistettiin vallankumouksen rikkureiksi. Kamenev, Zinovjev, Rykov, Nogin ja Miljutin äänestivät päätöslauselmaa vastaan.—260.
- ⁶⁷ Käsikirjoituksessa ei ole otsikkoa. Asiakirjan on otsikoinut NK:n KK:n Marxisin-leninisin instituutti.—267.
- ⁶⁸ Kysymystä painovapaudesta käsiteltiin Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean istunnossa sen johdosta, että vasemmisto-eserrät olivat esiintyneet lehdistöä koskevaa lokakuun 27 (marraskuun 9) pñä 1917 annettua Kansankomissaarien Neuvoston dekreettiä vastaan ja että Sotilaallisen vallankumoukskomitean päätöksellä oli lakkautettu useita porvarillisia sanomalehtiä. Lokakuun 26 (marraskuun 8) pñä 1917 lakkautettiin vastavallankumouksellisen toiminnan takia sanomalehdet „Retsh”, „Den” y.m. Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean istunnossa marraskuun 4 (17) pñä 1917 luettiin bolshevikkiryhmän päätöslauselma, jossa hyväksyttiin Neuvostohallituksen politiikka lehdistön alalla; päätöslauselma oli hyväksytty äänten enemmistöllä.—269.
- ⁶⁹ Vasemmistoeserrien ryhmä esitti Kansankomissaarien Neuvoston Puheenjohtajalle V. I. Leninille kyselyn sen johdosta, että Kansankomissaarien Neuvosto oli antanut useita dekreettejä ilman

Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean vahvistusta. Tätä kysymystä koskevasta päätöslauselmasta järjestetyn äänestyksen edellä vasemmistoeserrät lausuiivat, etteivät kansankomissaarit, jotka olivat asianosaisia, saaneet osallistua äänestykseen (Leninin vastausta lausuntoon ks. tästä osasta, s. 275). Leninin puheen jälkeen Yleisvenäläinen Toimeenpaneva Keskuskomitea hyväksyi äänen enemmistöllä päätöslauselman, jossa hyväksyttiin Kansankomissaarien Neuvoston toiminta.—272.

⁷⁰ Kysymyksessä on Pietaria puolustaneiden sotajoukkojen ylipäällikön päiväkäsky № 1, jossa Punaisen kaartin sotilaita ja matruuseja kehoitettiin rankaisemaan rikollisia aineksia armotta ja viivyttämättä omin voimin. Koska päiväkäskyn epätarkka sanamuoto saattoi johtaa epäsuotuisiin väärinkäsityksiin, Yleisvenäläinen Toimeenpaneva Keskuskomitea velvoitti istunnonsaan marraskuun 2 (15) pnä 1917 Sisäasiain kansankomissariaatin kumoamaan tämän päiväkäskyn.—274.

⁷¹ Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean istunnossa pitämässään puheessa marraskuun 4 (17) pnä 1917 Lenin arvosteli vasemmistoeserrä Zaksin asennetta, kun tämä ryhtyi puolustelemaan luopioita Noginia, Rykovia ja Miljutinia, jotka olivat ilmoittaneet eroavansa hallituksesta. Bolshevikkipuolueen Keskuskomitea leimasi näiden luopioiden karkuruuden häpeällä (ks. tätä osaa, ss. 288—292).—276.

⁷² „Vastauksen talonpoikain kyselyihin” Lenin kirjoitti sen johdosta, että Kansankomissaarien Neuvostossa kyselemässä kävi hyvin paljon talonpoikain lähettämiä edusmiehiä. Paikkakunnilta tulleille edusmiehille annettiin kirjoituskoneella monistettu „Vastaus”, jonka Lenin omakätisesti allekirjoitti.—281.

⁷³ „Pelastuskomitea” — „Yhteiskunnallisen turvallisuuden komitea”, vastavallankumouksen yhdistetty elin; perustettiin Moskovan kaupunkiduuman yhteyteen lokakuun 25 (marraskuun 7) pnä 1917. Marraskuun 2 (15) pnä 1917 „Yhteiskunnallisen turvallisuuden komitea” antautui Sotilaalliselle vallankumouskomitealle.—283.

⁷⁴ Talonpoikain edustajain Neuvostojen ylimääräinen yleisvenäläinen edustajakokous kutsuttiin koolle Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean (II kokoonpanon) päätöksellä. Edustajakokous pidettiin marraskuun 10—25 (marraskuun 23—joulukuun 8) pnä 1917 Pietarissa. Sen kokoonpano oli seuraava: 110 vasemmistoeserrää, 40 bolshevikkia, 15 bolshevikeille myöfämielistä (ukrainalaisista), 50 oikeistolaisista ja keskustalaisista eserrää ja 40 puolueisiin kuulumatonta. Talonpoikain edustajain Neuvostojen entinen oikeistoeserräläinen Toimeenpaneva komitea yritti edustajakokouksen alkamisen edellä estää sen kokoontumisen, mutta tämä yritys epäonnistui.

Huolimatta siitä, että oikeistoeserräläinen Toimeenpaneva komitea pyrki hajottamaan edustajakokouksen ja vasemmistoeserrät

horjuivat, talonpoikain edustajain Neuvostojen ylimääräinen yleisvenäläinen edustajakokous asetui valtakysymyksessä työläisten ja sotilaiden Neuvostojen II yleisvenäläisen edustajakokouksen kannalle. Edustajakokouksen valitsema väliaikainen Toimeenpaneva komitea sulautui yhteen Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean kanssa; marraskuun 15 (28) pnä pidettiin Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean, talonpoikain edustajain Neuvostojen ylimääräisen yleisvenäläisen edustajakokouksen ja Pietarin Neuvoston ensimmäinen yhdistetty istunto; istunnossa hyväksyttiin päätöslauselma, jossa vahvistettiin dekreetit rauhasta, maasta ja työväenvalvonnasta. Päätettiin kutsua marraskuun 25 (joulukuun 8) pnä 1917 koolle talonpoikain edustajain II yleisvenäläinen kokous.—305.

⁷⁵ *Ilmoitus talonpoikain edustajain Neuvostojen ylimääräisen yleisvenäläisen edustajakokouksen bolshevikkiryhmälle* on kirjoitettu sen yhteydessä, kun edustajakokouksen vasemmistoeserräläinen enemmistö kieltäytyi antamasta puheenvuoroa Leninille Kansankomissaarien Neuvoston Puheenjohtajana; samanaikaisesti edustajakokouksen kanssa käytiin vasemmistoeserriä ja bolshevikkien Keskuskomitean kesken neuvotteluja siitä, kuinka monta paikkaa vasemmistoeserrille annetaan tulevassa Yleisvenäläisessä Toimeenpanevassa Keskuskomiteassa. Edustajakokouksen vasemmistoeserräläinen enemmistö oli sitä mieltä, että jos ennen tämän kysymyksen ratkaisua Leninille annetaan edustajakokouksessa puheenvuoro, niin se merkitsee, että „ratkaistaan etukäteen kysymys vallan muodostamisesta”. Saatuaan Leninin ilmoituksen edustajakokouksen bolshevikkiryhmä asetti jyrkästi kysymyksen hallituksen edustajan viipymättömästä kutumisesta. Edustajakokous hylkäsi bolshevikkien vaatimuksen ja päätti kuunnella Leniniä yksilönä eikä Kansankomissaarien Neuvoston Puheenjohtajana. Lenin puhui edustajakokouksessa kolme kertaa: agraarikysymyksestä, Vikzhelin edustajan ilmoituksen johdosta ja esitti loppulauseunnon agraarikysymyksestä. Edustajakokous hyväksyi Leninin kirjoittaman päätöslauselmaehdotuksen (ks. tätä osaa, s. 310).

Käsikirjoituksessa ei ole otsikkoa. Asiakirjan on otsikoinut NKP:n KK:n Marxisin-leninisin instituutti.—307.

⁷⁶ *Ohjekirjelmät* volostien maakomiteain toiminnasta vahvistettiin työläisten ja sotilaiden edustajain Neuvostojen I yleisvenäläisessä edustajakokouksessa kesäkuun 23 (heinäkuun 6) pnä 1917, mutta vasta Neuvostovallan aikana ne saivat lain voiman.—309.

⁷⁷ Leninin ehdotukset annettiin Pietarin Yleiselle kirjastolle.

Käsikirjoituksessa ei ole otsikkoa. Asiakirjan on otsikoinut NKP:n KK:n Marxisin-leninisin instituutti.—317.

⁷⁸ *Ehdotuksen dekreetiksi* Perustavan kokouksen edustajiin kohdistuvasta *poiskutsumisoikeudesta* esitti bolshevikkiryhmä Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean istunnossa marraskuun 21 (joulukuun 4) pnä 1917 ja se hyväksyttiin äänten enemmistöllä

kahden ollessa vastaan ja yhden pidättyessä. Samassa istunnossa, sen jälkeen kun J. M. Sverdlovin johtama sovitteluvaliokunta oli toimittanut ja täydentänyt dekreettiehdotuksen, se hyväksyttiin yksimielisesti. Ehdotus julkaistiin „Pravda” lehden 198. numerossa joulukuun 7 (marraskuun 24) pnä 1917 otsikolla „Ehdotus dekreetiksi uusista vaaleista”.—321.

⁷⁹ *Sotalaivaston I yleisvenäläinen edustajakokous* pidettiin marraskuun 18—25 (joulukuun 1—8) pnä 1917. Edustajakokouksen päiväjärjestyksessä oli kysymykset: silloisesta tilanteesta ja vallasta; Tsentroflotin (Sotalaivaston Toimeenpanevan Keskuskomitean) toiminnasta; meridepartementissa toimeenpantavista reformeista j.n.e. Lenin piti edustajakokouksessa puheen silloisesta tilanteesta. Edustajakokous vahvisti meridepartementin hallinnon järjestelykaavan sekä valitsi 20 henkeä työläisten ja talonpoikain edustajain Neuvoston Yleisvenäläiseen Toimeenpanevaan Keskuskomiteaan, jossa he muodostivat merijaoston. Kaikki entisen Amiraliteettineuvoston tehtävät annettiin tälle jaostolle. Edustajakokous lähetti tervehdyksen Kansankomissaarien Neuvostolle ja kääntyi vetoomuksella koko Venäjän puoleen.—326.

⁸⁰ *„Rauhanneuvottelujen ohjelman konsepti”* oli ohje neuvostovaltuuskunnalle, joka kävi Brestissä neuvotteluja Saksan kanssa aselevosta ja rauhasta.—334.

⁸¹ *„Dekreetin vallankumouksenvastaisen kansalaissodan johtajien vangitsemisesta”* Lenin esitti ja Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi marraskuun 28 (joulukuun 11) pnä 1917.—336.

⁸² *Talonpoikain edustajain II yleisvenäläinen kokous* pidettiin Pietarissa marraskuun 26—joulukuun 10 (joulukuun 9—23) pnä 1917. Oikeistoieserräläinen Toimeenpaneva Keskuskomitea, jonka aloitteesta edustajakokous kutsuttiin koolle, ryhtyi toimenpiteisiin saadakseen sinne mahdollisimman paljon kannattajiaan. Edustajakokouksessa oli 790 päätösvaltaista edustajaa, joiden joukossa 305 oikeistoieserrää, 350 vasemmistoieserrää ja 91 bolshevikkia. Edustajakokouksessa vallitsi jännittynyt tilanne. Erittäin kärkeväksi muodostui kamppailu vasemmistoieserrien tukemien bolshevikkien ja oikeistoieserrien kesken Perustavaa kokousta koskevassa kysymyksessä. Toiminnan kulussa ilmenneet erimielisyydet aiheuttivat edustajakokouksen jakautumisen. Oikeistoieserrät poistuivat edustajakokouksesta ja pitivät erikseen istuntojaan. Bolshevikit ja vasemmistoieserrät jatkoivat talonpoikain edustajain II yleisvenäläistä kokousta. Edustajakokous hyväksyi talonpoikaistolle osoitetun vetoimuksen, jonka luonnoksen oli kirjoittanut V. I. Lenin (ks. tätä osaa, ss. 352—357).—341.

⁸³ *Keskus-Rada* — porvarillinen nationalistinen järjestö, perustettiin Ukrainan porvarillisten ja pikkuporvarillisten puolueiden ja ryhmien kongressissa, joka pidettiin Kieivissä huhtikuussa 1917. Lokakuun Suuren sosialistisen vallankumouksen voiton jälkeen Rada.

julistautui „Ukrainan kansan tasavallan” ylimmäksi elimeksi ja ryhtyi avoimeen taisteluun Neuvostovaltaa vastaan.

Oftaen huomioin, että Keskus-Rada suhtautui Neuvostoihin ilmeisen vihamielisesti, Kansankomissaarien Neuvosto päätti joulukuun 3 (16) pñä 1917 esittää Ukrainan Radalle uhkavaatimuksen ja samanaikaisesti kääntyä manifestilla Ukrainan kansan puoleen. Näiden asiakirjojen laatiminen annettiin valiokunnan tehtäväksi. Lenin kuului tähän valiokuntaan. Asiakirjoja valiokunnassa laadittaessa uhkavaatimus Keskus-Radalle ja manifesti Ukrainan kansalle yhdistettiin yhdeksi asiakirjaksi, jonka otsikoksi tuli „Manifesti Ukrainan kansalle ja ultimatiiviset vaatimukset Ukrainan Radalle”.

Tammikuussa 1918 alkoi Kieviissä bolshevikkien kehotuksesta työläisten kapina vastavallankumouksellista Radaa vastaan. Neuvostojoukot marssivat Kieviin, ja Rada karkotettiin Kieivistä.—345.

⁶⁴ Joulukuun 11 (24) pñä 1917 bolshevikkipuolueen Keskuskomitea käsitteli kysymyksen Perustavan kokouksen bolshevikkiryhmästä. Vallankumouksen kavaltaajat ja rikkurit Kamenev, Zinovjev ja Rykov yrittivät käyttää hyväkseen Perustavan kokouksen edustajaryhmää, jonka toimikuntaan he olivat pesiytyneet, taistellakseen Keskuskomiteaa vastaan. Leninin ehdotuksesta KK erotti Perustavan kokouksen bolshevikkiryhmän toimikunnan tehtävistään.—361.

⁶⁵ Käsikirjoituksessa ei ole otsikkoa. Asiakirjan on otsikoinut NKP:n KK:n Marxismin-leninisin instituutti.—362.

⁶⁶ *Rautateiden rata- ja konepajatyöläisten ylimääräinen yleisvenäläinen edustajakokous* avattiin joulukuun 12 (25) pñä 1917. Siihen osallistui 276 edustajaa. Edustajakokouksessa kuultiin tilanneselostus, Vikzhelin (Rautatieläisten ammattiliiton Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean) edustajan puhe, selostus Pietarin elintarviketilanteesta ja selostus ammattiyhdistystoiminnasta.

Lenin piti edustajakokouksessa tervehdyspuheen. Edustajakokous asettui täydellisesti työläisten ja sotilaiden edustajain Neuvostojen II yleisvenäläisen edustajakokouksen kannalle, antoi päätöksellään epäluottamuslauseen Vikzhelille ja valitsi 78 edustajaa rautatieläisten yleiseen edustajakokoukseen, jonka oli määrä kokoontua tammikuun 5 (18) pñä 1918.—368.

⁶⁷ Dekreetin pankkien kansallistamisesta Yleisvenäläinen Toimeenpaneva Keskuskomitea vahvisti samalla kuin pankkien teräskassa-kaappien tarkastuksestakin annetun dekreetin joulukuun 14 (27) pñä 1917 ja se julkaistiin „Izvestija TsIK” lehden 252. numerossa joulukuun 15 pñä 1917.—370.

⁶⁸ Kirjoitus „Leivän ja rauhan puolesta” julkaistiin ensi kerran saksan kielellä „Jugend-Internationale” („Nuorison Internationale”) lehden 11. numerossa toukokuussa 1918.

„Jugend-Internationale” („Nuorison Internationale”) — Zimmerwaldin vasemmistolle läheisen Sosialististen nuorisjärjestöjen

kansainvälisen liiton äänenkannattaja; julkaistiin Zürichissä syyskuusta 1915 toukokuuhun 1918.—373.

- ⁸⁹ *Ehdotuksen dekreetiksi pankkien kansallistamisen toimeenpanosta ja sen yhteydessä välttämättömistä toimenpiteistä* esitti Lenin Korkeimman kansantalouselvoston vahvistettavaksi joulukuun puolivälissä 1917. Julkaistu ensi kerran „Narodnoje Hozjaistvo” julkaisun 11. numerossa vuoden 1918 marraskuussa. Ehdotuksen viimeinen kappale julkaistaan ensi kertaa, käsikirjoituksen mukaan.

„Narodnoje Hozjaistvo” („Kansantalous”) — Korkeimman kansantalouselvoston äänenkannattaja; ilmestyi maaliskuusta 1918 joulukuuhun 1922.—375.

- ⁹⁰ *Armeijan kotiuttamista käsittelevä yleisarмейjalainen edustajakokous* avattiin Pietarissa joulukuun 15 (28) p:nä 1917 ja päättyi tammikuun 3 (16) p:nä 1918. Edustajakokouksessa oli läsnä 272 edustajaa, joista 230 päätösvaltaista. Edustajakokouksessa kuultiin selostukset: 1) nykyisestä ajankohdasta ja kansainvälisestä tilanteesta, 2) armeijan tulevasta asemasta, 3) sotaväen kotiuttamisesta. Lenin lähetti edustajakokoukselle tervehdyskirjeen, joka luettiin viimeisessä istunnossa (ks. tätä osaa, s. 412). Leninin kirje julkaistiin ensi kerran „Armija i Flot Rabotshei i Krestjanskoi Rossii” lehden 4. numerossa tammikuun 6 (19) p:nä 1918.

„Armija i Flot Rabotshei i Krestjanskoi Rossii” („Työläisten ja Talonpoikain Venäjän Armeija ja Laivasto”) — sanomalehti; sota- ja meriasian kansankomissaarien äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa marraskuun 21 (joulukuun 4) päivästä 1917 huhtikuun 30 päivään 1918. Tammikuun 18 (31) päivästä alkaen lehti ilmestyi nimellä „Rabotshaja i Krestjanskaja Krasnaja Armija i Flot” („Työläisten ja Talonpoikain Punainen Armeija ja Laivasto”).—379.

- ⁹¹ *Kansankomissaarien Neuvoston päätöslauselmaehdotus* hyväksyttiin joulukuun 18 (31) p:nä 1917 rintamatilannetta ja armeijan tilaa koskevaa selostusta käsiteltäessä. Rintamatilannetta ja armeijan tilaa koskeva selostus pohjautui Leninin laatiman kyselylomakkeen aineistoon. Lomake jaettiin Armeijan kotiuttamista käsittelevässä yleisarмейjalaisessa edustajakokouksessa olleille armeijan edustajille (ks. tätä osaa, ss. 379—380).—381.

- ⁹² Ks. K. Marx ja F. Engels. Valittuja kirjeitä, 1953, ss. 262—264.—385.

- ⁹³ Ks. K. Marx ja F. Engels. Valittuja kirjeitä, 1953, s. 299.—397.

- ⁹⁴ *Ehdotuksen dekreetiksi kulutuskommuuneista* kirjoitti Lenin joulukuun 25—28 p:nä 1917 (tammikuun 7—10 p:nä 1918). Tätä ehdotusta laatiessaan Lenin käytti, kuten hän on osoittanut „Ennakkoteeseissä”, seuraavia asiakirjoja: Elintarvikeasiain kansankomissariaatin joulukuun 22 p:nä 1917 (tammikuun 4 p:nä 1918) paikallisille Neuvostoille lähettämää kirjelmää, joka koski elintarvikekoneiston järjestämistä, Elintarvikeasiain kansankomissariaatin ehdotusta „Varustelukomissariaatista” sekä Korkeimman Kansantalouselvoston ehdotusta „Piirien kansantalouselvostoista”.—400.

⁹⁵ Sosialistisen armeijan ensimmäisten sotilasjunien saattotilaisuus pidettiin Pietarissa Mihailovskin maneesissa. Paluumatkalla Smolnaan Leniniä vastaan tehtiin murhayritys. Kuula lävisti autonikkunan ja lensi Leninin pään ylitse.—405.

⁹⁶ *Lennätinkeskustelu* Brestissä olleen Venäjän valtuuskunnan kanssa tapahtui aikana, jolloin käytiin rauhanneuvotteluja Saksan kanssa. Rauhanneuvottelut aloitettiin joulukuun 3 (16) pnä 1917 Brest-Litovskissa; joulukuun 5 (18) pnä allekirjoitettiin sopimus väli-
rauhasta.

Kaikki vastavallankumoukselliset, menshevikeistä ja eserristä alkaen aina valkokaartilaisiin saakka, taistelivat rauhan allekirjoittamista vastaan. Heidän liittolaisinaan tässä likaisessa asiassa olivat Trotski ja hänen palkkarekinsä Buharin, joka yhdessä Radekin ja Pjatakovin kanssa johti sitä puolueelle vihamielistä ryhmää, joka verhoamistarkoituksessa nimitti itseään „vasemmistokommunistien” ryhmäksi. Trotski, joka oli neuvostovaltuuskunnan puheenjohtajana Brestissä, ilmoitti, että Neuvostotasavalta kieltäytyy allekirjoittamasta rauhaa Saksan ehdottamilla ehdoilla, ja tiedotti samalla saksalaisille, että Neuvostotasavalta ei tule käymään sotaa ja jatkaa armeijan kotiuttamista.

Siitä huolimatta, vaikka Lenin oli Keskuskomitean nimessä antanut määräyksen rauhan allekirjoittamisesta, Trotski rikkoi puolueen suoranaiset ohjeet ja toteutti petturimaisen aikeensa. Tammikuun 28 (helmikuun 10) pnä 1918 rauhanneuvottelut keskeytettiin; helmikuun 18 pnä alkoi saksalaisten hyökkäys; samana päivänä puolueen Keskuskomitea teki Leninin ehdotuksesta päätöksen sähkeen lähettämistä Saksan hallitukselle siihen nähden, että Neuvostohallitus on suostuvainen solmimaan rauhan (ks. tätä osaa, s. 513).

Asiakirjan on otsikoinut NKP:n KK:n Marxismin-leninismien instituutti.—406.

⁹⁷ „Työätekevään ja riistetyn kansan oikeuksien julistuksen” esitti Lenin tammikuun 3 (16) pnä 1918 Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean istunnossa. Yleisvenäläisen TpKK:n istunnossa yksimielisesti hyväksytyyn „Julistuksen” teksti erosi jonkin verran Leninin alkuperäisestä tekstistä. Tammikuun 4 (17) pnä 1918 „Julistus” julkaistiin „Pravda” lehden 2. numerossa. Tammikuun 5 (18) pnä bolshevikkiryhmä esitti Neuvostovallan nimessä „Julistuksen” Perustavan kokouksen käsiteltäväksi. Vastavallankumouksellinen Perustava kokous kieltäytyi käsittelemästä „Julistusta”, jonka jälkeen bolshevikkiryhmä poistui Perustavasta kokouksesta. Tammikuun 12 (25) pnä 1918 Neuvostojen III yleisvenäläinen edustajakokous hyväksyi „Julistuksen”.—409.

⁹⁸ Yleisvenäläinen Toimeenpaneva Keskuskomitea hyväksyi joulukuun 22 pnä 1917 (tammikuun 4 pnä 1918) „Vallankumouksellisen hallituksen julistuksen Suomen riippumattomuudesta”.—410.

⁹⁹ Ehdotuksen Persian hallitukselle, että laadittaisiin yhteinen suunnitelma venäläisten sotajoukkojen siirtämisestä pois Persiasta, teki Neuvostohallitus vuoden 1917 joulukuun toisella puoliskolla.—410.

- ¹⁰⁰ Dekreetti „Turkin Armeniasta” käsiteltiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa joulukuun 23 p:nä 1917 (tammikuun 5 p:nä 1918) ja Kansankomissaarien Neuvosto vahvisti sen joulukuun 29 p:nä 1917 (tammikuun 11 p:nä 1918). Dekreetti julkaistiin „Pravda” lehden 227. numerossa tammikuun 13 p:nä 1918 (joulukuun 31 p:nä 1917).—410.
- ¹⁰¹ *Ehdotus dekreetiksi Perustavan kokouksen hajottamisesta* käsiteltiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa tammikuun 6 (19) p:nä 1918. Lenin kirjoitti istuntoa varten „Perustavan kokouksen hajottamista koskevan dekreetin teesit” (ks. XVIII Lenin-kokoelmaa, 1931, ss. 48—50). Teesit luettiin ja hyväksyttiin kohdittain: kaikki kohdat hyväksyttiin ilman mitään muutoksia. Teesit olivat Leninin samana päivänä kirjoittaman Perustavan kokouksen hajottamista koskevan dekreetiehdotuksen perustana. Yleisvenäläinen TpKK hyväksyi Perustavan kokouksen hajottamista koskevan dekreetin tammikuun 7 (20) päivän vastaisena yönä 1918 ja se julkaistiin „Izvestija TsIK” lehden 5. numerossa tammikuun 7 p:nä 1918.—419.
- ¹⁰² *Teesit aluevaltauksia edellyttävän erillisrauhan viipymättömästä solmimisesta* puolueen KK hyväksyi helmikuun 23 p:nä 1918. Teesejä julkaistaessa Lenin kirjoitti niihin johdannon ja antoi asiakirjalle otsikon: „Onnetonta rauhaa koskevan kysymyksen historiaan”.—427.
- ¹⁰³ VS DTP:n (bolshevikkien) Moskovan aluekomitean byroo, jossa „vasemmistokommunistit” olivat väliaikaisesti saaneet yliotteen, hyväksyi joulukuun 28 p:nä 1917 (tammikuun 10 p:nä 1918) hajottavan päätöslauselman, jossa annettiin epäluottamuslause Keskuskomitealle ja vaadittiin Saksan kanssa käytävien rauhanneuvottelujen keskeyttämistä ja sodan jatkamista. Rauhankysymyksessä puolue tiivistyi Leninin ympärille ja kannatti puolueen Keskuskomiteaa. „Vasemmistokommunistien” ryhmä tuli eristettyä ja murskattua. Puolueen VII edustajakokous hyväksyi maaliskuussa v. 1918 Brestin rauhaa koskevan Leninin päätöslauselman.—436.
- ¹⁰⁴ *Työläisten, sotilaiden ja talonpoikain edustajain Neuvostojen kolmas yleisvenäläinen edustajakokous* alkoi tammikuun 10 (23) p:nä 1918. Kokouksessa oli edustettuna 317 työläisten, sotilaiden ja talonpoikain edustajain Neuvostoa ja 110 armeijoiden, armeijakuntien ja divisioonain komiteaa. Kaikkiaan edustajakokouksessa oli läsnä 707 edustajaa. Kolmen päivän kuluttua edustajakokoukseen tulivat mukaan yli 250 talonpoikain edustajain Neuvoston valtuutetut—tammikuun 13 (26) p:nä alkaneen talonpoikain edustajain Neuvostojen III yleisvenäläisen edustajakokouksen osanottajat. Edustajakokouksessa oli 441 bolshevikkiedustajaa. Lenin teki edustajakokouksessa selostuksen Kansankomissaarien Neuvoston toiminnasta, esitti loppulauseannon ja piti päättäjäispuheen. Bolshevikki-ryhmän ehdotuksesta edustajakokous hyväksyi päätöksen, jossa se antoi täydellisen hyväksymisensä Yleisvenäläisen TpKK:n ja KKN:n politiikalle.

Tammikuun 12 (25) pnä 1918 edustajakokous vahvisti Leninin kirjoittaman „Työtätekevän ja riistetyin kansan oikeuksien julistuksen”. Tammikuun 15 (28) pnä Kansallisuusasiain kansankomissaari J. V. Stalin teki edustajakokouksessa selostuksen kansallisuuskysymyksestä. Edustajakokous antoi hyväksymisensä KKN:n kansallisuuspolitiikalle.

Edustajakokouksen työskentelyn aikana edustajien lukumäärä jatkuvasti lisääntyi; viimeisessä istunnossa oli 1.587 päätösvaltaista edustajaa. Edustajakokous valitsi kokoonpanoltaan 306 henkilöä käsittävän Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean. Edustajakokous päättyi tammikuun 18 (31) pnä 1918.—439.

¹⁰⁵ Lenin tarkoittaa neuvotteluja, joita käytiin Nahkurien yleisvenäläisen ammattiliiton ja yrittelijöiden välillä sopimuksesta. Neuvottelut aloitettiin vuoden 1917 alkupuoliskolla. Nahkurien liitto vaati laajentamaan työläisten edustusta Nahkateollisuuden Päähallinnossa ja viimeksi mainitun uudelleen järjestelyä demokraattisilla perusteilla. Näiden neuvottelujen tuloksena uudelleenjärjestettiin nahkateollisuuden hallinto, jossa työläiset saivat kaksi kolmasosaa äänistä. Vuoden 1918 huhtikuun alussa kaikille Neuvostoille lähetettiin Leninin allekirjoittama sähke siitä, että on demokratisoitava Nahkateollisuuden Päähallinnon paikalliselimet ja täytettävä nopeasti Nahkateollisuuden Päähallinnon ja piirihallintojen määräykset.—456.

¹⁰⁶ Ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XXIV osa, 1931, s. 291.—458.

¹⁰⁷ Vuoden 1918 tammikuussa puhkesi Itävallan työläisten lakkoja Brest-Litovskissa käytyjen rauhanneuvottelujen yhteydessä. Lakkoiltiin tunnuksin yleismaailmallisen rauhan solmiminen ja työläisten elintarviketilanteen parantaminen.

Lakkotaistelun kulussa työläisten edustajain Neuvostoja muodostui luonnonvoimaisesti Wienissä, Budapestissä ja muissa kaupungeissa. Sosialidemokraattisen puolueen opportunistiset johtajat käyttivät hyväkseen Neuvostoja vallankumouksellisen lakkoliikkeen tukahduttamiseen.—458.

¹⁰⁸ Käsikirjoituksessa ei ole otsikkoa. Asiakirjan on otsikoinut NKP:n KK:n Marxismin-leninismiin instituutti.—468.

¹⁰⁹ *Rautatieläisten ylimääräinen yleisvenäläinen edustajakokous* pidettiin tammikuun 5—30 (tammikuun 18—helmikuun 12) pnä 1918. Lenin teki edustajakokouksessa selostuksen Kansankomissaarien Neuvoston työstä ja vastasi hänelle annettuihin kysymyksiin. Edustajakokous hyväksyi kaikki Neuvostovallan dekreetit; laati uuden rautatietyöläisten ja -toimitsijain palkkatariffin, hyväksyi asetuksen rautateiden hallinnasta ja valitsi rautatieläisten ammattiliiton keskuselimen — Vikzhedorin (Rautatieläisten ammattiliiton yleisvenäläisen toimeenpanevan keskuskomitean).—469.

¹¹⁰ Tarkoitetaan kulkulaitoksen kansankomissaarin M. T. Jelizarovin asetusta tammikuun 2 (15) pttä 1918 rautatieläisten työnmaksu-

normeista. Asetuksen mukaan korkeasti ammattitaitoisten työläisten ja insinöörien työstä maksettiin melkein saman verran kuin ammattitaidottomien työläisten työstä. Kansankomissaarien Neuvosto kumosi tämän asetuksen tammikuun 7 (20) pnä 1918.—484.

- ¹¹¹ *Pietarin Neuvoston puhemiehistön ja elintarvikejärjestöjen edustajain neuvottelukokous* oli omistettu Pietarin työläisten ja varusväen sotilaiden vaikean elintarviketilanteen käsittelylle. Pietarin työläiset ja varusväen sotilaat saivat $\frac{1}{4}$ naulan leipäannoksen päivässä. Neuvottelukokouksessa kuultiin elintarvikehallinnon edustajan selostus siitä, minkälaisia perspektiivejä on elintarvikkeiden kuljettamiseksi Pietariin, ja n.s. purkaukskomission edustajan selostus. Lenin johti kaikkia toimenpiteitä elintarviketilanteen parantamiseksi pääkaupungissa. Kansankomissaarien Neuvoston päätöksellä lisättiin tammikuun 19 (helmikuun 1) päivästä 1918 Pietarin kaikkien asukkaiden leipäannos $\frac{1}{2}$ naulaan.—487.
- ¹¹² Kansankomissaarien Neuvosto vahvisti päätöksen meri- ja joki-kauppalaivaston kansallistamisesta tammikuun 18 (31) pnä 1918.—491.
- ¹¹³ Tarkoitetaan joki- ja merikauppalaivaston merimiesten ammatti-liiton Keskuskomitea.—491.
- ¹¹⁴ „Vasemmistokommunistien” ryhmä vaati, että rauhankysymyksen ratkaisemiseksi on kutsuttava koolle puoluekonferenssi. Tätä vaatimusta vastustivat Lenin, Stalin, Sverdlov ynnä muut. Puolueen Keskuskomitea hyväksyi Leninin ehdotuksen kutsua vuoden 1918 tammikuun 21 (helmikuun 3) pnä koolle puolueen jäsenten neuvottelukokouksen ja määrätä vuoden 1918 maaliskuun 5 päiväksi puolueen VII edustajakokouksen, jonka piti ratkaista lopullisesti rauhankysymys.—493.
- ¹¹⁵ Lenin tarkoittaa lennätinyhteyden katkeamista Moskovan ja Brest-Litovskin välillä. Saksalaiset aiheuttivat usein vaurioita lennätinyhteydelle tai katkaisivat sen.—496.
- ¹¹⁶ Lenin tarkoittaa tosiasiaa, jonka Kamenskajan kasakkakylän kokouksen edustaja esitti selostuksessaan Neuvostojen III edustajakokouksen istunnossa tammikuun 16 (29) pnä 1918 (ks. „Työläisten, sotilaiden ja talonpoikain edustajain Neuvostojen III yleisvenäläinen edustajakokous”, 1918, ss. 83—84).—502.
- ¹¹⁷ Sähke Venäjän rauhanvaltuuskunnalle lähetettiin samana päivänä, jolloin rauhanneuvottelut Saksan kanssa Brest-Litovskissa keskeytettiin. Sähke oli vastaus valtuuskunnan puheenjohtajan kyselyyn siitä, miten on reagoitava saksalaisten uhkavaatimukseen.—503.
- ¹¹⁸ *Talonpoikain edustajain ja maakomiteain yleisvenäläinen edustajakokous* pidettiin Pietarissa tammikuun 17—28 (tammikuun 30—helmikuun 10) pnä 1918. Edustajakokouksessa oli Maakomiteain I yleisvenäläisen edustajakokouksen sekä työläisten ja sotilaiden

edustajain Neuvostojen III yleisvenäläisen edustajakokouksen talonpoikaisosan edustajia. Edustajakokoukseen osallistui toista tuhatta henkeä. Edustajakokous laati maalain, jonka Yleisvenäläinen Toimeenpaneva Keskuskomitea vahvisti yksimielisesti tammikuun 27 (helmikuun 9) pnä 1918.—504.

- ¹¹⁹ Sen yhteydessä, että saksalaiset alkoivat hyökkäyksen Neuvostotasavaltaa vastaan, puolueen Keskuskomitea piti helmikuun 18 pnä 1918 istunnon aamulla ja illalla. Kun oli saatu tieto, että saksalaiset valloittivat Väinänlinnan, Lenin asetti iltatunnossa kaikella päättäväsyydellä kysymyksen rauhanneuvottelujen uudistamisesta Saksan kanssa. V. I. Leniniä kannattivat J. V. Stalin, J. M. Sverdlov ja muut; Keskuskomitea hyväksyi Leninin ehdotuksen tiedotuksen lähettämisestä Kansankomissaarien Neuvoston nimessä Saksan hallitukselle siitä, että Neuvostohallitus on suostuvainen solmimaan rauhan. Lenin kirjoitti heti radiosanoman alkuperäisen luonnoksen ja radiosanoma lähetettiin Kansankomissaarien Neuvoston nimessä helmikuun 19 päivän vastaisena yönä 1918 Berliiniin.—506.

